

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ЗБОРНИК

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА
„ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА
УЧИТЕЛСКАТА ПРОФЕСИЈА“

ШТИП, 2016

ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА

„ ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА УЧИТЕЛСКАТА ПРОФЕСИЈА “

(одржана на ден **7.10.2016** година, Факултет за образовни науки, Штип)

2016, Штип

За издавачот:

проф. д-р Соња Петровска, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки одбор – Editorial Board:

проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Кирил Барбареев
доц. д-р Даниела Коцева
доц. д-р Ирена Китанова

Јазично уредување - Language Editor:

Весна Ристова (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Дизајн на корица - Design:

проф. д-р Никола Смилков

Техничко уредување – Technical Editing:

доц. д-р Даниела Коцева
доц. д-р Ирена Китанова

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

37.011.3-051 (082)

ПРЕДИЗВИЦИТЕ и перспективите на учителската професија:

научно-стручна трибина: (одржана на ден 7.10.2016 година, Факултет
за образовни науки, Штип) / [уредувачки одбор Снежана
Јованова-Митковска ... и др.]. - Штип: Универзитет „Гоце Делчев“,
Факултет за образовни науки, 2016. - 136 стр. ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите. - Abstract

ISBN 978-608-244-365-2

а) Учителска професија - Зборници

COBISS.MK-ID 102229002

СОДРЖИНА

Предговор	6
Снежана Јованова – Митковска ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ!.....	7
Оливер Цацков УЧИТЕЛОТ - ЛИЧНОСТ ШТО ТРЕБА ДА СЕ СЛЕДИ И ПОЧИТУВА.....	12
Снежана Мирасчиева, Емилија Петрова Ѓорѓева, Даниела Коцева, Ирена Китанова ЗА ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ПРОФЕСИЈАТА УЧИТЕЛ	17
Елена Ташкова, Лидија Камчева Панова, Страхил Газепов ПРЕДИЗВИКОТ НА УЧИТЕЛОТ ЗА РАБОТА СО УЧЕНИЦИ СО РЕФРАКТОРНИ АНОМАЛИИ ВО ПРВО ОДДЕЛЕНИЕ ВО ООУ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП	23
Снежана Јованова – Митковска, Билјана Попеска ЕФЕКТИВНАТА, ЕФИКАСНА СОРАБОТКА СО РОДИТЕЛИТЕ - ПРЕДИЗВИК ЗА НАСТАВНОТО ВО СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ.....	29
Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева, Емилија Петрова Ѓорѓева, Ирена Китанова ИНТЕРКУЛТУРНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ – ПРЕДИЗВИК ЗА НАСТАВНИЦИТЕ ВО МУЛТИКУЛТУРНИТЕ ОПШТЕСТВА	37
Елизабета Симоновска ВОСПИТУВАЧИТЕ И НАДАРЕНОСТА КАЈ ПРЕДУЧИЛИШНИТЕ ДЕЦА	42
Весна Димитрова ВЛИЈАНИЕТО НА КРЕАТИВНАТА СРЕДИНА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПРЕДУЧИЛИШНИТЕ ДЕЦА	44
Весна Ничева, Нада Арсова КРЕАТИВНОСТ ВО НАСТАВАТА	49
Ирена Китанова, Емилија Петрова Ѓорѓева, Снежана Мирасчиева, Даниела Коцева МОЖНОСТИ И ФОРМИ НА РАБОТА СО НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ ОД ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ	57
Верица Јосимовска ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ВО УЧЕЊЕТО И ПРОУЧУВАЊЕТО НА ЧУВСТВИТЕЛНИ И КОНТРОВЕРЗНИ ИСТОРИСКИ ТЕМИ	62

Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Иванова ФРАЗЕОЛОГИЗМОТ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК – ПРЕЧКА ИЛИ ПРЕДИЗВИК	66
Ленче Насев УЛОГАТА НА СОВРЕМЕНИОТ НАСТАВНИК ВО НАСТАВАТА ПО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ	73
Снежана Мирасчиева, Виолета Петкова СОДРЖИНИТЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ ПО БАЛЕТ ВО ОСНОВНИТЕ МУЗИЧКИ УЧИЛИШТА - ПРЕДИЗВИК ЗА УЧИТЕЛОТ.....	77
Билјана Попеска, Снежана Јованова – Митковска ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА BRAIN BREAK ВО УЧИЛИШТАТА ВО МАКЕДОНИЈА И ПРЕТСТАВУВАЊЕ НА ИСКУСТВАТА ВО МЕЃУНАРОДНИ РАМКИ.....	83
Ружица Коштанова, Катица Костова МОДНИТЕ РЕВИИ ВО СТРУЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – ПРЕДИЗВИК ЗА НАСТАВНИКОТ.....	90
Емилија Петрова Ѓорѓева, Снежана Мирасчиева, Ирена Китанова, Даниела Коцева ВИДОВИ АСОЦИЈАЛНО ОДНЕСУВАЊЕ КАЈ МЛАДИТЕ СРЕДНОШКОЛЦИ.....	95
Емилија Угриновска, Билјана Илиев СПОСОБНОСТИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА УЧЕНИЦИ СО ПСИХОСОЦИЈАЛНИ ПРОБЛЕМИ	100
Киро Јорданов ДИСЛЕКСИЈАТА - ПРЕДИЗВИК НА 21 ВЕК	104
Трајче Стојанов КАЛОКАГАТИЈА КАКО ВОСПИТЕН ИДЕАЛ	118
Милена Ристова Михајловска ПРЕКУ ХЕРМЕНЕВТИЧКИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И АНАЛИЗА НА ТЕКСТ, СРЕДНОВКОВНАТА КНИЖЕВНОСТ ПОБЛИСКУ ДО СОВРЕМЕНИОТ ЧИТАТЕЛ, УЧЕНИК И СТУДЕНТ	124
Данче Николовска Вратеовска СТИЛИЗИРАНИ ФАКТИ ЗА ЕКОНОМСКИТЕ ЦИКЛУСИ И ПОТРЕБАТА ОД АНТИЦИКЛИЧНА МАКРОЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА.....	134

ВИДОВИ АСОЦИЈАЛНО ОДНЕСУВАЊЕ КАЈ МЛАДИТЕ СРЕДНОШКОЛЦИ

Емилија Петрова Ѓорѓева¹, Снежана Мирасчиева², Ирена Китанова³,
Даниела Коцева⁴,

^{1,2,3,4} Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Апстракт

Еден од најголемите и најгорливи проблеми на современото општество претставува наглото прогресирање на асоцијалното однесување на младите. И покрај фактот што живееме во време кога им се достапни најразлични облици на социјално дружење и дејствување, е-социјални мрежи, разни начини на спортување, забава и рекреација, можности за дополнителни едукативни активности и сл., младите сè повеќе прибегнуваат кон осамување, виртуелно дружење, апатија, рамнодушност кон определени социјални формати на прифатливо однесување. Во тој контекст предмет на овој труд ќе бидат: појавните облици, факторите (причините), евентуалните применети превентивни програми во училиштата и ефектите од истите врз подобрување на моменталната состојба со асоцијалното однесување кај средношколците во нашите училишта. Интересот за проучување на оваа проблематика произлезе од фактот дека секојдневно, најразлични медиуми постојано известуваат за разни облици на индивидуално или групно асоцијално однесување на младината во општеството.

Клучни зборови: асоцијално однесување, превентивни програми, средношколци.

TYPES OF ANTISOCIAL BEHAVIOR AMONG YOUNG SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Emilija Petrova Gjorgjeva¹, Snezana Mirascieva², Irena Kitanova³, Daniela Kocева⁴
^{1,2,3,4} Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” Stip

Abstract

One of the biggest and most difficult problems of modern society is marked by a sharp progression of anti-social behavior of young people.

Despite the fact that we live in a time when there are available various forms of social networking and action, e-social networks, various forms of sports, entertainment and recreation, opportunities for additional educational activities etc., young people

increasingly resort to isolation, virtual socializing, apathy, indifference to certain social formats of acceptable behavior.

In that context, the subjects of this paper are: manifestations, factors (reasons), potential applied prevention programs in schools, and their effects on improving the current state of anti-social behavior among high school students in our schools.

The interest in studying this problem arose from the fact that every day various media constantly report about different forms of individual or group asocial behavior of young people in society.

Key words: anti-social behavior, prevention programs, secondary school students

Во поново време, поради потребата од дефинирање на континуумот, како и превентивните и третмански интервенции, се оди кон тоа јасно да се дефинира статусот на различните облици на нарушувања во однесувањето кај децата и младите, така што интервенциите да се насочат и да се одберат најсоодветните, според идентификуваните појави или одредени категории, *ризични однесувања, присутни кај таквите деца и млади* (Basic, 2006, *Rizicna ponasanja*: 30). Меѓутоа, (споменато е и погоре), при определување на термините со кои се нарекува одредена појава на нарушено однесување, различни автори имаат различнивидувања. Тука ќе стане збор за некои дефиниции на ризични однесувања и неколку пристапи според најважните и најчесто споменувани ризични однесувања во контекст на превентивните интервенции. McWhirter и соработниците (1993) во категоријата ризични однесувања ги вбројуваат:

- Напуштање на училиштето,
- Злоупотреба на дрога,
- Малолетничка деликвенција,
- Малолетни трудници и
- Суицид кај младите.

Според овој автор, причина за ваквата поделба е следна: Во ризичната категорија напуштање на училиштето, се наоѓаат деца и млади кои се надвор од училиштето, надвор од досегот на успешните училишни превентивни програми. Така што ако младите луѓе не досегнат доволен степен на социјални и животни вештини во текот на своето образование, ќе останат недоволно едуцирани и ќе продолжат да бидат зависни и непродуктивни т.е. обесхрабени членови на општеството кои се без самодоверба, со чувство на бескорисност и постепено изолирање. The Office of Educational Research and Improvement (U.S. Department of Education, OERI, 1987) под *напуштање на училиштето*, подразбира млади кои го напуштаат училиштето пред да завршат училишните програми, пред да матурираат, без да бидат преместени во друго училиште или во друга институција поради дооформување на образованието или било каква доквалификација.

Во Република Македонија, проблемот со предвременно напуштање на училиштето е ставен во законска рамка согласно (*Законот за средно образование, Сл. весник на Р.Македонија бр. 52/02 од 11.07.2002 г.*).

Иако нема точни податоци колку од младите порано не посетувале средно училиште или пак нецелосно го оформиле своето средно образование од најразлични причини, сепак донесувањето на закон кој ја покрива оваа проблематика, значително влијае на намалување на бројот на ваквите млади.

Според Bouillet, D. (2006). *Socijalna politika* 165:234. Уште во раната адолесценција може да се препознаат две групи на асоцијално однесување кај децата и младите и тоа преку активни и пасивни облици на манифестација на однесувањето.

Активни облици на асоцијално однесување:

- Агресивност,
- Автоагресивност,
- Бегање од домот,
- Бегање од училиштето,
- Дружење со врсници кои претходно манифестирале антисоцијални однесувања,
- Злоупотреба на ПАС (психо-активни супстанции),
- Талкање и
- Недоволна посветеност на училишните обврски.

Пасивни облици на асоцијално однесување:

- Изолирање од заедницата,
- Изразита некомуникативност,
- Мрзеливост, немарност за својот изглед,
- Плашливост и др.

Постојат и уште многу други индикатори кои укажуваат на појавност на асоцијално однесување како: тикови, нервозно грицкање нокти, параноичност, претерана горделивост, недостаток на самодоверба и сл.

Во денешно време сме сведоци дека поранешните облици на асоцијално однесување веќе или се занемаруваат како такви во општеството воопшто или пак исчезнуваат, но затоа пак се појавуваат нови современи облици на асоцијализација кај младите. Пр. тетовирањето, хомосексуализмот, впечатливиот стајлинг – веќе не се сметаат за асоцијални однесувања, туку во светот тоа се третира како дел од демократските права на поединецот.

Група студенти на постдипломски студии кои ја истражуваат проблематиката со нарушено однесување од Универзитетот J.J.Штросмаер од Осиек (Iva Jurasovic, Tihana Toralovic I Lidija Tusakovic) направиле ваква класификација и опис на манифестирањето на проблемите кај децата и младите.

Опис на пасивните нарушувања во однесувањето

Нарушување	Недостаток на внимание	Плашливост	Повлеченост	Мрзливост / немарност
Во однос на карактеристики на личноста	Недостаток на внимание, неуреден работен простор, импулсивност, нетрпеливост	Несигурност, ниско ниво на самопочит	Тивок, мирен, осамен, избира помали или многу повозрасни другари	Безволност, инертност во работата, безиницијативност
Причини	Преголеми очекувања од семејството, околината, несредени семејни односи	Авторитарен пристап, емоционално ладно воспитување	Физичка болест, ментална недоразвиеност, емоционална запустеност	Попустливост од родителите, љубомора, болест
Потешкотии	Неадекватно планирање, конфузија во работата, дезориентација во просторот и времето	Слаб успех во училиште, слаба вклученост во општествените збиднувања	Слаб успех во училиште, потешкотии со концентрацијата	Функционираат под притисок, неуредност, непостојаност
Интервенција	Поттикнување на самовербата	Афирмација и поттик на личноста	Постапно воведување во друштво на неговите врстници	Поставување цели кои можат да ги остварат

Предизвик за истражување се можните проблеми на растењето и социјалниот развој на децата и младите кои се наоѓаат во општествен ризик, како и манифестацијата на разните облици на нарушено однесување. Нивниот обем и тежина, како и последиците раѓаат асоцијално однесувања, како за поединецот, така и за неговото семејство, училиште, врстници и воопшто за целото општество, се доволна причина за поголеми, посеопфатни и поквалитетни ангажмани во барањето решенија за превенирање и намалување на асоцијалните појави кај младите.

Литература

- Loeber, R., & Farrington, D. (2000). Young children who commit crime: Epidemiology, developmental origins, risk factors, early interventions, and policy implications. Development and Psychopathology,

-
- Tobin, T., & Sprague, J. (2000). Alternate education strategies: Reducing violence in school and the community. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*,
- Todd, A.W., (1999). *Effective behavior support: Strengthening school-wide systems through team-based approach*. NY
- Walker, H. (1998, March/April). *First steps to prevent antisocial behavior*. Teaching Exceptional Children, Brooks/Cole Publishing Company.
- Walker, H., Colvin, G., & Ramsy, E. (1995). *Antisocial behavior in school: Strategies and best practices*. New York:
- Walker, H., Severson, H., Feil, E., Stiller, B., & Golly, A. (1998). *First step to success: Interviewing at the point of school entry to prevent antisocial behavior patterns*. Brooks/Cole Publishing Company.